

СТРАТЕГИЯ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ЛЕГКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ УКРАИНЫ

Клевцов К.Н.

В работе представлен анализ современного состояния легкой промышленности страны, предложены направления развития отрасли первичной переработки лубяных культур.

STRATEGY AND PROSPECTS FOR DEVELOPMENT OF LIGHT INDUSTRY IN UKRAINE

Klevtsov K.

The paper presents an analysis of the current state of the light industry of the country, proposed industry trends primary processing of bast crops.

УДК 338.1:338.512:338.31:633.522

АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ВИТРАТ НА ВИРОЩУВАННЯ ТЕХНІЧНИХ КОНОПЕЛЬ

Примаков О.А., кандидат технічних наук, старший науковий співробітник

Козорізенко М.П.

ДОСЛІДНА СТАНЦІЯ ЛУБ'ЯНИХ КУЛЬТУР ІСГПС НААН

У статті подано результати аналізу структури витрат на вирощування технічних конопель в залежності від способів збирання .

Постановка проблеми. Розвиток галузі коноплярства в сучасних ринкових умовах неможливий без впровадження у виробництво останніх селекційних, технологічних та інженерних досягнень. Все це є основою підвищення ефективності господарської діяльності в галузі та сприяє створенню якісного конкурентного середовища всередині країни. Підвищення якості вітчизняної коноплепродукції, в свою чергу, дозволить виходити на міжнародні ринки та створювати позитивний інвестиційний імідж для України.

Одним з актуальних завдань сьогодення в галузі є зниження собівартості одержаної продукції, що дозволить підвищити її доступність для різних груп населення і відповідно розширити внутрішні ринки збуту товару.

Підвищення ефективності виробничого процесу в коноплярстві за рахунок впровадження високопродуктивної сільськогосподарської техніки та відповідного удосконалення організації виробництва має ряд особливостей, які повинні бути враховані при формуванні рекомендацій для виробників-коноплярів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку галузі коноплярства комплексно досліджуються в Дослідній станції луб'яних культур ІСГ Північного Сходу НААН, яка є головною науковою установою з питань коноплярства в Україні, враховуючи останні досягнення селекції, технологій вирощування культури конопель та її переробки. Найбільш повно ці питання відображено в останній друкованій науковій праці такими науковцями-коноплярами, як Вировець В.Г., Баранник В.Г., Гілязетдінов Р.Н., Голобородько П.А. та іншими [2].

Останні результати досліджень в галузі показали, що рослина конопель має достатньо великий потенціал і може бути представлена в різних галузях народного господарства – від харчового, текстильного і медичного до хімічного, енергетичного і будівельного напрямів(рис. 1) [1, 3 - 6].

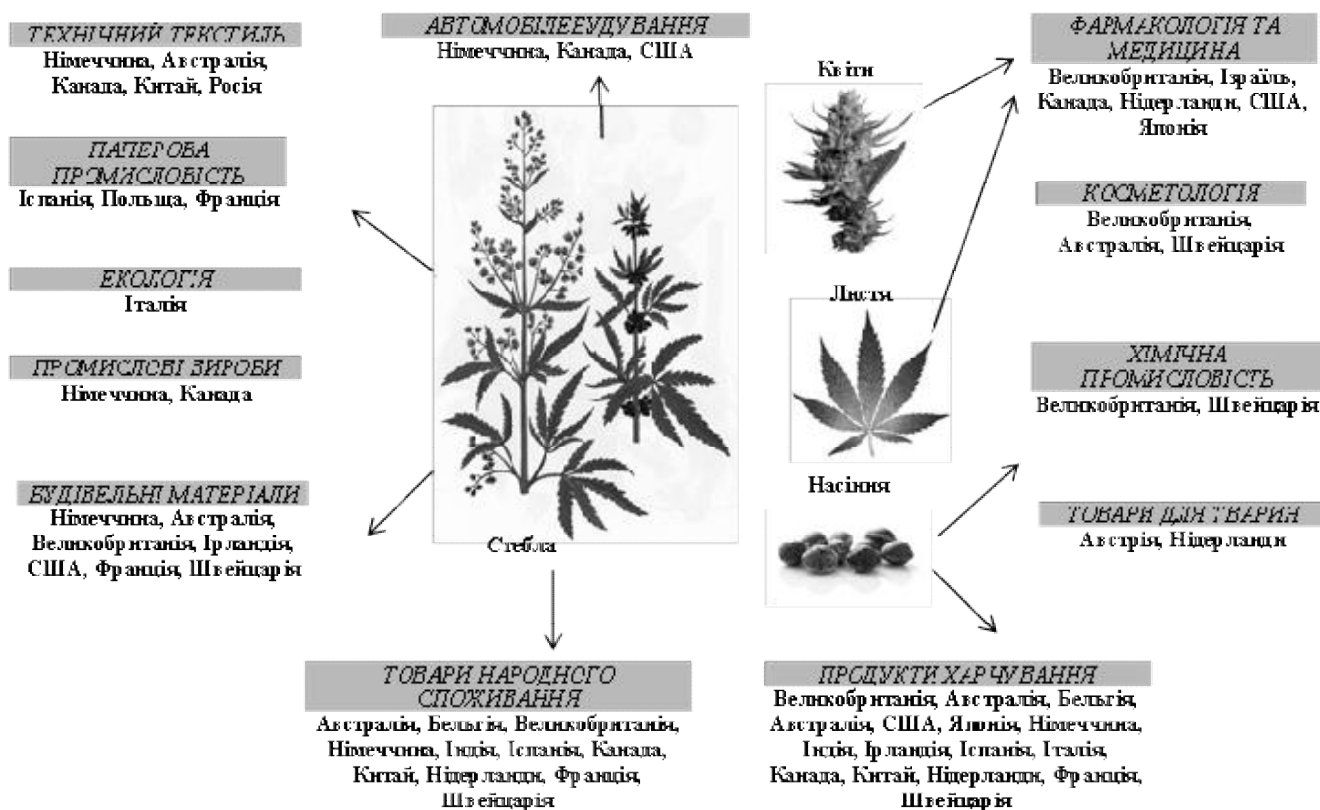

Рис. 1 – Напрями використання продукції коноплярства в різних країнах світу

Завдяки розширеному спектру застосування коноплепродукції ефективність коноплярства зростає, незважаючи навіть на складну економічну ситуацію на внутрішньому ринку. Найбільш доцільним для сільськогосподарських виробників є не тільки вирощування промислових (технічних) конопель, а і одночасна первинна та глибока переробка одержаної насінневої та стеблової продукції. За таких умов рентабельність ведення господарської діяльності в коноплярстві може досягати 200 – 400 % [5, 6].

Модель комплексного підходу до питання вирощування та переробки коноплепродукції застосовують як в країнах ЄС, так й у всьому світі. Це дозволяє виробникам коноплепродукції знижувати її собівартість, в повній мірі задовольняти вимогам до якості продукції та корегувати баланс між попитом та пропозицією на ринку. При цьому також позитивним є закордонний досвід об'єднання виробників коноплепродукції в так звані «кооперативи», де кожен з його учасників виконує свою частку роботи в потрібному обсязі, що дозволяє мінімізувати ризики, пов'язані з реалізацією виготовленого товару або сировини.

Слід відмітити, що найбільш затратним етапом при організації виробництва конопель є його початок. На цьому етапі існує потреба не тільки у придбанні високоякісного насінневого матеріалу, а і в наявності повного набору технічних засобів для вирощування, збирання та переробки коноплепродукції [3, 4]. Період окупності для господарства з об'ємом посівів 100 – 200 га конопель буде не менше 3 – 5 років, що часто є перепорою для інвестування в даний сегмент виробництва для дрібного та середнього бізнесу в Україні.

У зв'язку з цим є нагальна потреба в розробці рекомендацій для виробників-коноплярів по зменшенню витрат на вирощування конопель, що дозволить підвищити ефективність та конкурентоспроможність галузі.

Мета статті – аналіз основних витрат на вирощування технічних конопель та пошук можливих шляхів їх зменшення.

Виклад основних результатів досліджень. Аналіз витрат на вирощування технічних конопель проведемо на прикладі дослідного господарства станції луб'яних культур за 2015 рік.

На сьогодні практикується три основні технології вирощування конопель: на зеленець (для одержання волокна зі стебел конопель) – норма висіву 100 кг/га (6 млн. шт/га схожих насінин), для одержання високоякісного насінневого матеріалу як основного продукту – норма висіву 15 кг/га (1 млн. шт./га схожих насінин) та для одержання двох видів продукції (насіння та стеблового матеріалу) – норма висіву 50 кг/га (3 млн. шт/га схожих насінин).

Технологічні особливості посіву та догляду за посівами для всіх приведених технологій подібні, але починаючи з етапу збирання врожаю технології починають різнитися. Так, для збирання конопель на зеленець, потрібна наявність спеціальних технічних засобів для виконання операцій зрізування стебел та формування їх у снопи й пакунки, перевезення тощо. Присутність спеціальної техніки та значного відсотка ручної праці змушує застосовувати дану технологію в значно обмеженому об'ємі і лише за необхідністю. Рівень рентабельності 67,3 % при цьому забезпечується головним чином за рахунок ціни на одержане після переробки довге волокно (рис. 2).

Рис. 2 – Рівень рентабельності виробництва конопель (джерело: власні розрахунки Дослідної станції луб'яних культур)

Технологія вирощування конопель з нормою висіву 15 кг/га в більшій мірі застосовується в селекційній та насінницькій роботі, де потрібно одержати якісний та виповнений насіннєвий матеріал як основний продукт. Саме завдяки одержаному насінню за цією технологією рівень рентабельності досягає 93,4 %.

Найбільш рентабельною на сьогодні технологією вирощування конопель є технологія двобічного застосування з нормою висіву 50 кг/га, де рівень рентабельності 172 % забезпечується наявністю двох видів продукції – насіння та трести.

Враховуючи останні тенденції цінової політики на продукцію коноплярства в Україні та вартість ресурсів на виробництво окресленої культури можемо констатувати, що найбільш затратною є технологія вирощування конопель на зеленець (табл.). За цією технологією витрати на вирощування складають 21519,17грн/га, при цьому слід зауважити, що тут

враховано і виробництво волокна, оскільки сама технологія розрахована на його отримання.

Таблиця - Економічна ефективність виробництва коноплепродукції залежно від різних напрямів збирання (з урахуванням діючих оптових і закупівельних цінна березень 2015 року)

Показники	Способи збирання конопель*		
	I	II	III
Урожайність: трести т/га	1,5	6,8	5,6
волокна, т/га	-	2,0	-
насіння, т/га	0,8	-	1,1
Ціна трести за 1 т, грн	1500,0	-	1500,0
Ціна насіння за 1 т, грн	25000,0	-	25000,0
Ціна волокна за 1 т, грн	-	18000,0	-
Вартість трести, грн	2250,00	-	8400,00
Вартість насіння, грн	20000,00	-	27500,00
Вартість волокна, грн	-	36000,00	-
Загальна вартість продукції, грн/га	22250,00	36000,00	35900,00
Витрати на вирощування, включаючи загальновиробничі, грн/га	11506,47	21519,17 (з виробництвом 1т волокна)	13196,98
У тому числі: насіння	525,00	3500,00	1750,00
дизельне пальне	1867,70	2312,30	2114,70
електроенергія	95,85	0,59	101,60
мін. добрива	5950,00	7050,00	5950,00
засоби захисту рослин	489,65	522,45	522,45
оплата праці з нарахуваннями	390,23	450,36	416,50
амортизація	462,00	229,00	462,00
оренда землі	680,00	680,00	680,00
прямі витрати	10460,43	14744,70	11997,25
загальновиробничі витрати	1046,04	1474,47	1199,73
Виробництво 1 т волокна	-	5300,0	-
Прибуток (+), збиток (-), грн/га	+ 10743,53	+ 14480,83	+ 22703,02
Рівень рентабельності, %	+ 93,4	+ 67,3	+ 172,0

* Примітки:

I – вирощування конопель на двобічне використання (насіння та тресту) з нормою висіву – 15 кг/га.

II – вирощування конопель на зеленець (волокно) з нормою висіву – 100 кг/га.

III – вирощування конопель на двобічне використання (насіння та тресту) з нормою висіву – 50 кг/га.

Структура витрат при вирощуванні конопель на зеленець (рис. 3) відображає значний сегмент затрат на закупку мінеральних добрив 43,4%, насіння 21,6% та паливо-мастильних матеріалів 14,3%. Зменшення основної статті витрат на придбання мінеральних добрив лежить у

зменшенні норм їх внесення, але слід пам'ятати, що зменшення врожайності культури є неприпустимим ефектом від проведення такої економії. Вирішення цієї проблеми повинно лежати в напрямі проведення ефективної агрономічної роботи по підготовці агрофону для вирощування конопель у сівозміні, пошуку більш доступних мінеральних добрив або їх заміна іншими групами добрив.

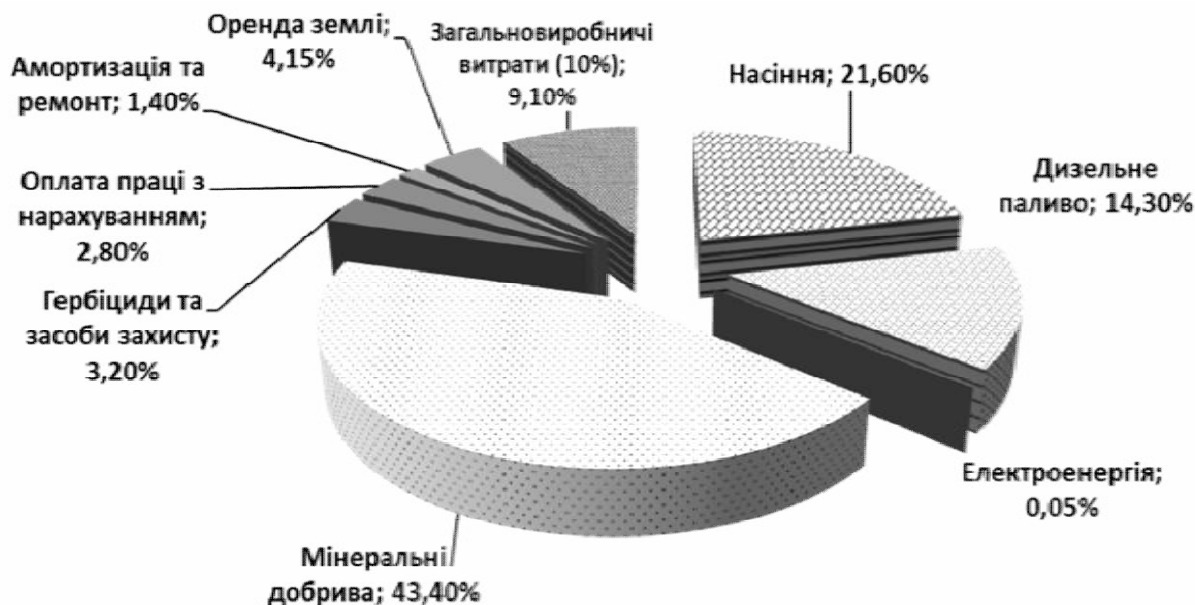

Рис. 3 – Структура витрат при вирощуванні конопель на зеленець

Зменшення затрат на придбання насіннєвого матеріалу лежить в площині збільшення конкуренції на внутрішньому ринку конопель, оскільки наявна ситуація не дозволяє мати цього товару в достатній кількості, а відповідно і ціни на нього достатньо високі. Ще одним варіантом виходу з ситуації є наявність власної бази з виробництва елітного та репродуктивного насіннєвого матеріалу, але і тут слід розуміти, що потрібно спочатку буде вкласти значну частину прибутку для розвитку власного насінництва.

Ефективне зменшення витрат на паливо-мастильні матеріали можливе через впровадження високопродуктивних технологій культивування та збирання культури, що досягається за рахунок застосування сучасної техніки та засобів механізації. Останні наукові пошуки інженерно-технічного відділу Дослідної станції луб'яних культур доводять, що енергоощадність технологій збирання конопель досягається не тільки підбором комплексу необхідних технічних засобів для збирання, а і професійним підходом до організації збиральних робіт в осінній та весняний періоди.

Структура витрат на вирощування конопель за двома іншими технологіями (рис. 4) за своєю суттю мало чим відрізняються від приведеної вище, а тому і шляхи їх зменшення також ідентичні до наданих.

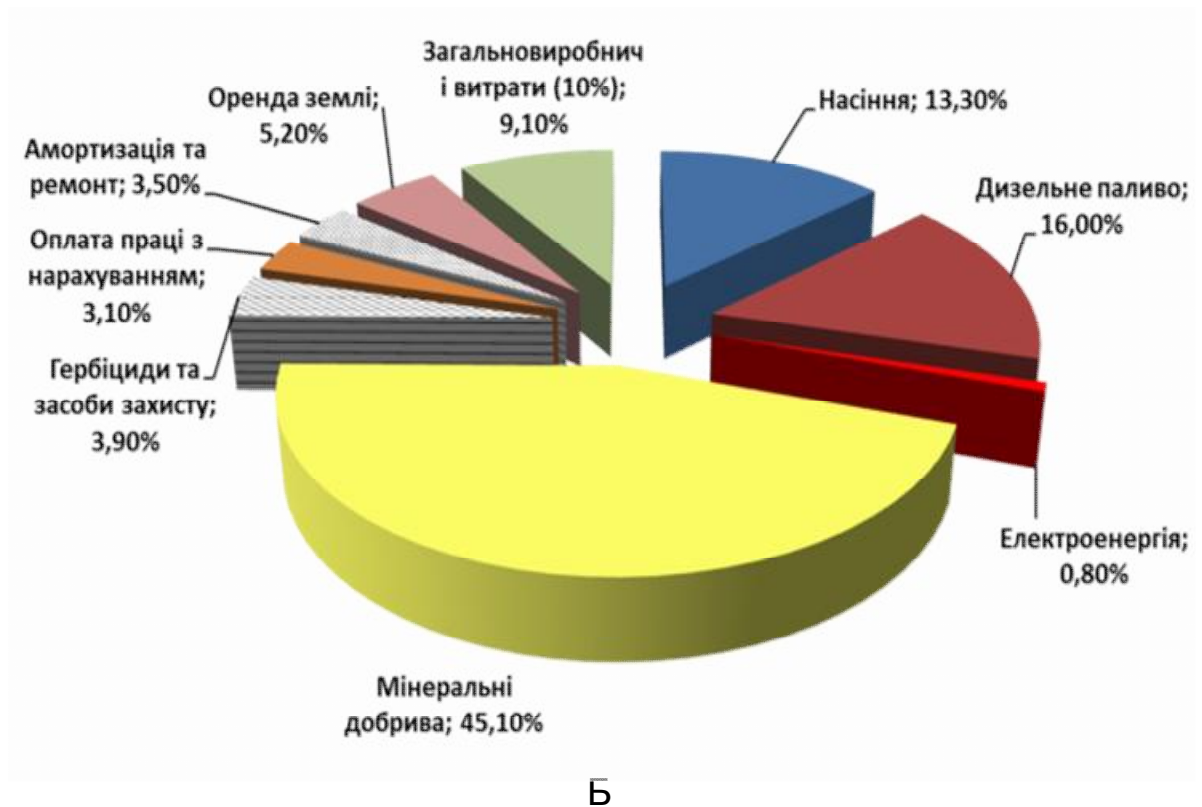
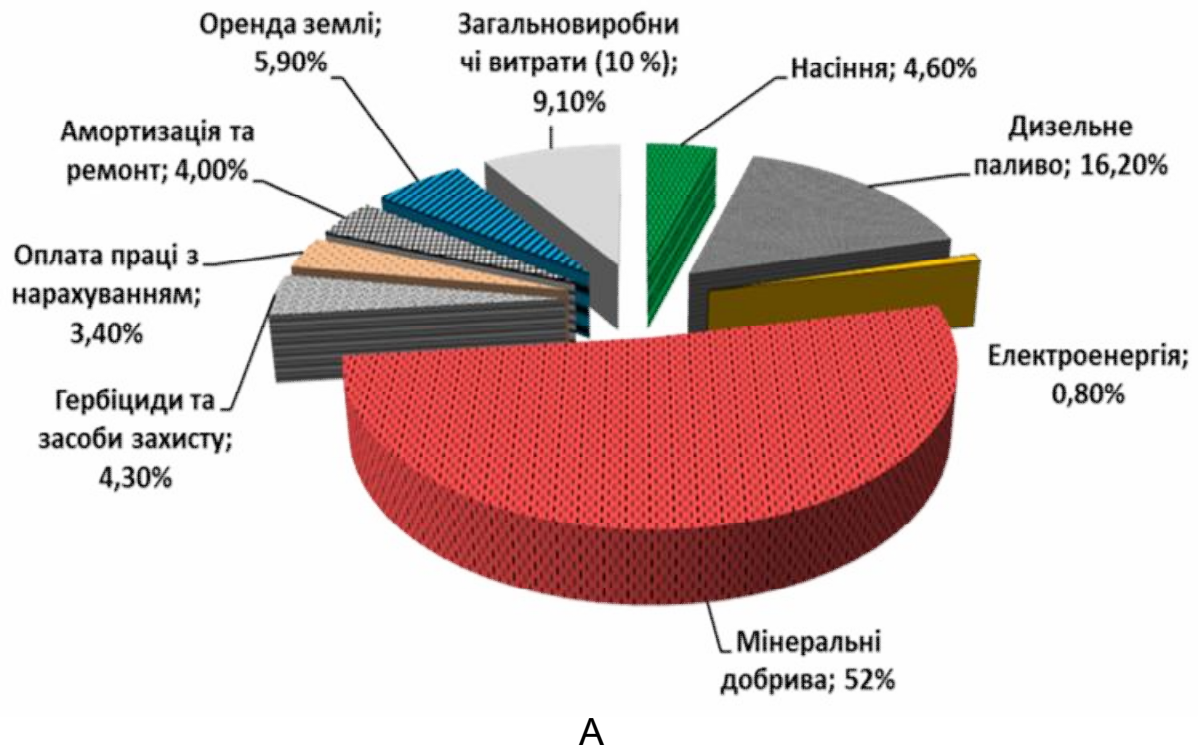

Рис. 4 – Структура витрат при вирощуванні конопель: а - з нормою висіву 50 кг/га та збиранні зернозбиральними комбайнами; б - з нормою висіву 15 кг/га та збиранні зернозбиральними комбайнами.

Що стосується загальновиробничих (непрямих) витрат, слід пояснити, що оскільки ми розглядаємо приклад розрахунків для наукової установи, де є наявний достатньо значний об'єм адміністративного та обслуговуючого

персоналу, то і відсоток таких витрат складає близько 10 %, що в реаліях приватного господарювання зменшиться до 1 - 2 %.

Висновки. Основною статтею витрат при вирощуванні конопель є затрати на придбання мінеральних добрив, які складають за різними технологіями від 43 до 52 %. Слід зауважити, що ці витрати безпосередньо впливають на якість та кількість одержаного в подальшому врожаю, а отже є найбільш важливими та незмінними.

Зменшення всіх інших витрат на вирощування конопель головним чином лежить в площині впровадження у виробництво останніх досягнень науковців-коноплярів у сфері агротехніки, селекції, збирання та організації виробничого процесу.

1. Баранник В.Г. Актуальні проблеми відродження коноплярства в Україні / В.Г. Баранник, Ю.В. Мохер // Зб. наук. праць Інституту луб'яних культур УААН «Біологія, вирощування, збирання та первинна переробка льону і конопель». – Глухів, 2004. – Вип. 3. – С. 177 – 192.

2. Коноплі: монографія / [Вировець В.Г., Баранник В.Г., Гілязетдінов Р.Н. та ін.]; під ред. М.Д. Мигалю, В.М. Кабанця. – Суми: Видавничий будинок “Еллада”, 2011. – 384 с.

3. Примаков О.А. Аналіз ефективності вирощування технічних конопель / О.А. Примаков // Механізація та електрифікація сільського господарства : міжвідом. темат. наук. зб. – Глеваха, 2013. – Т.1, Вип. 98. – С. 236 – 243.

4. Примаков О.А. Економічна ефективність конопляної галузі в сучасних умовах виробництва / О.А. Примаков, І.О. Маринченко, М.П. Козорізенко // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну: зб. наук. пр. – Київ. - 2014. – № 1 (75). – С. 84 – 91.

5. Примаков О.А. Інвестиційна привабливість конопляної галузі / Примаков О.А. // Інноваційні технології і напрями наукових досліджень у льонарстві та коноплярстві : матеріали третьої міжнар. наук.-практ. конф. (Глухів, 12-14 лютого 2013 р.) : зб. наук. пр. – Суми, 2015. – С. 150 – 155.

6. Примаков О.А. Технічні коноплі в Україні – погляд у майбутнє / О.А. Примаков, І.О. Маринченко, О.В. Головій // Інформативно-аналітичне видання “Сучасні аграрні технології” – 2013. - №5 – с. 36 – 40.

АНАЛИЗ СТРУКТУРЫ РАСХОДОВ НА ВЫРАЩИВАНИЕ ТЕХНИЧЕСКОЙ КОНОПЛИ

Примаков О.А., Козорезенко М.А.

В статье поданы результаты анализа структуры расходов на выращивание технической конопли в зависимости от способов уборки.

ANALYSIS OF STRUCTURE OF CHARGES ON INDUSTRIAL HEMP GROWING

Prymakov O.A., Kozorizenko M.P.

The results of analysis of structure of charges on industrial hemp growing depending on the harvesting methods are given in the article.